

Abonamentul

Pentru monarhie:

Pe an 12 cor., $\frac{1}{2}$ an
6 cor., $\frac{1}{4}$ an 3 cor.

Pentru străinătate:

Pe 1 an 18 frcs., $\frac{1}{2}$
an 9 frcs., $\frac{1}{4}$ an
4 frcs. 50 cm.

Fóea apare în fie care
Sâmbătă.

Unirea

Insertiuni

Un sir garmond:
o dată 14 fil., a doua órá
12 fil., a treia órá 10 fil.

Tot ce privesce fóea,
să se adreseze la »Re-
dactiunea și Admini-
stratiunea Unirii»

in
Blas.

Fóe bisericescă-politică.

Anul XII.

Blas 27 Decembre 1902.

Numérul 52

Cătră P. T. Cetitorî.

Apropiindu-se finea anului acestuia, rugăm pe P. T. Cetitorî și abonenți ai fóiei noastre, să binevoiăscă a ne trimite abonamentul restant al fóiei.

Plătitorilor regulați le mulțămim pentru interesul ce ne arată, și îi rogăm a-și renoi abonamentul de timporiu.

Prețul rămâne tot cel de până aci arătat în fruntea foii.

Administrațiunea.

Sfirșit de an.

Un nou an se prăbușese în vecinicie și zorile altuia încep a înroși firmamentul. Terminăm și noi cu acest număr, al 12 an al existenței noastre și cu credință în Dumnezeu, sperăm, să pașim înainte, cu aceeași vigóre și dragoste de luptă, ca și până acum. Nisnim mereu înainte, spre o țintă sublimă, de la care nădăjduim mărirea bisericeii, greco-catolice române și prin ea a neamului românesc.

Zi de zi ies la lumină noue documente, astupate până acum de colbul de prin archive, — cari aruncă tot mai viuă lumină asupra mărețului act al unirii noastre cu Roma, de care ne leagă atâtea sentimente puternice, pe cari nimeni și nimica nu le pot înăbuși. Mereu ies la iveală puternice doveđi, cari statornicesc tot mai mult impor-

tanța aceluî act bine chibzuit, pentru viitorul neamului românesc și de alt cum așade espus vitregimii timpurilor și ómenilor. Și noi sperăm, că și pe viitor, cetitorul în fóia noastră va afla acele momente insemnate, din vęta de 200 ani a bisericeii noastre.

În aceeași vreme vom cerca să rămânem la postul nostru: de a fi apărătorii desinteresati ai preoțimii noastre.

În împrejurările de astăzi, mai mult ca ori când, ni se impune o cât mai bine organizată stringere a rindurilor, de óre ce orisonul nostru bisericesc-politic începe a se întuneca din ce în ce mai mult. Și această închegare organică și stringere a rindurilor, este absolut cu neputință fără un organ de publicitate, fără o fóie cetită de întregă preoțimea noastră, unde vederile tuturor se dau publicității, servesc ca material de discuție, deșteptând ast fel interesul pentru cauzele mari și comune, pregătind calea solidarității și a bunęînțelegerii.

Iată pentru ce, am ținut de-o sfintă datorință redigiarea acestei foii, iată pentru ce am susținut-o de multe ori între împrejurări destul de grele. Căci să nu uite acei ce ne cer, să scótem „Unirea“ măcar de 2—3 la săptămână. dacă nu zilnic — să nu uite, că mulți dintre abonenții nostri nu ne sprijinesc; să nu uite, că sint familii de preot, unde „Unirea“ nu e abonată, și nu e sprijinită. Indolența această ne împedecă de a puté foii avintul

ce am dorit să-l dăm, și după cum ar și trebui să se presinte o fóie, care pórtă devisa destinelor noastre bisericesci.

Vom remânea și pentru mai departe credincioși programului nostru, cercând să introducem îmbunătățiri și inovații, îndată ce împrejurările materiale ne vor îngădui.

Căci multe și mari lupte avem de purtat încă. Anul trecut nu a lăsat în urmă-i nici o schimbare în favorul nostru.

Sórtea materială a preoțimii noastre e tot atât de puțin mângăitoare, ca și înainte; scótele noastre poporale încep a fi sguduite din temelii; de asupra învățătorilor atárnă sabia lui Damocle; credința cea atât de neclintită a poporului nostru începe ici colo a închina spre noua sectă a „pocăiților.“

Stringerea rindurilor și unitatea de acțiune ni se impune mai mult ca ori când.

În această stringere a rindurilor, ne vom face datorința noastră de publicisti, contând la sprijinul tuturor, cari pórtă la inimă interesele bisericeii și ale neamului nostru, căci de odată cu suprimarea orî cărei manifestatiunii de colorit național, să nu uităm, că presa este eel din urmă mijloc, ce ne-a ramas la dispoziție. De aceea trebuie susținut și sprijinită, căci întărirea presei, înseamnă întărirea noastră și a intereselor, ce ea le represintă.

FEUILLETON.

POCĂIȚII.

(Nazareii, Anabaptiștii).

(Continuare și fine.)

Eú: Frate, dacă scótem din sfinta Scriptură numai locurile, cari ne plac, atunci așa va fi, dar după ce sintem datori, să credem tóte, trebuie să socotim și alte locuri, în cari să spune apriat, ca și pruncii au păcat, nu făcut, ci moștenit. În sfinta Scriptură se zice: „că întru fără de legi m'am zămislit și întru păcate m'a născut maica mea.“ Iov. zice: „cine va fi curat de întinăciune? Nimenea, macar și o zi de va fi viața lui.“ Sfintul Paul apriat zice, că toți ómenii au păcătuit, nefăcând osebite bętrânii ori pruncii, bărbații ori femeile: „că toți au păcătuit.“ „Pe cum prin un om a intrat păcatul în lume și prin păcat mórtea, așa întru toți ómenii mórtea a intrat, întru care toți am păcătuit.“ Și apoi nu este scris, „că Christos pentru toți a murit“?

El: Așa este.

Eú: Spune-mi, că strămoșii nostri plâns-au înainte de păcat?

El: Nu, pentru că n'au avut dureri și lipse.

Eú: Pruncul plânge?

El: Da.

Eú: Dacă plânge, atunci plânge pentru că s'a născut cu păcatul. Dar spune-mi, credința și pocăința curătesc sufletul de păcat, ori botezul?

El: Botezul.

Eú: Dacă botezul spală întinăciunea păcatului, atunci pentru ce să nu se boteze și pruncii, cu atât mai virtos, că Domnul Christos a zis cătră apostoli, ca să boteze tóte neamurile, de cari să țin și pruncii, fără de a-le pófti credință, iar cătră Nicodim a zis, fără de a pófti credință și pocăință, marele adevér „de nu se va renasce cineva din apă și din spirit nu va putea să între întru împărăția lui Dumnezeu.“ Și dacă toți și așa și pruncii, trebuie să se boteze, atunci pentru ce al repetit botezul, care, cum ți-am arătat după sfinta Scriptură, numai unul este?

El: Domnul Christos încă numai ómeni mari a botezat.

Eú: Domnul Christos nici n'a botezat pe nimenea.

El: (cetind la sfintul Ioan 4. 1.) Așa este: el nu boteza.

Eú: Scii din sfinta Scriptură despre trupul, ce Christos a făgăduit, că-l va da pentru viața lumii. Scii cum și între ce împrejurări l'a făgăduit și scii și aceea, cât de la înteles a zis la cina cea de taină cuvintele arătând spre pâine: „acesta e trupul meu“, iar arătând spre vin: „acesta e sângele meu al legii celei noue.“ Scii și aceea, că le-a poruncit apostolilor, că ceea ce a făcut el să facă și el în amintirea lui.

El: Acea o póte face ori cine, care n'are păcat și póte primi trupul Domnului numai cel curat.

Eú: Nu ori cine, frate, ci numai aceia și următorii acelora, cărora le-a zis Christos s'o facă și pe cari l'a trimis, pe cum și tatăl l'a trimis pe el. Și îl póte primi ori cine numai cât trebuie să se ispitéscă „și așa din pâine să mănânce și din păhar să bea, că cel ce mănâncă sau bea cu nevednicie, judecată lui își mănâncă și bea nesocotind trupul Domnului“?

El: Apoi ómenii pentru ce sudue și fac alte păcate și totuși se cuminecă?

Eú: E tare rău că păcătuesc, dar păcătuint se pot întorce, tocmai din cauza

STĂRI ACTUALE.

(Continuare și sibe.)

Pentru a ajuta să vindeca societatea, se recere mai întâi al cunoșce miseria socială, de care pătimește; iar această nu se poate numai cu ajutorul cunoștințelor teologice. E evident că preotul nostru, care de atâtea părți trebuie să vindece societatea — afară de studiul teologiei trebuie să se ocupe și cu chestiuni sociale. Înzădar va cultiva preotul numai teologia, înzădar se va prezenta numai acolo unde scie că veșmintele lui îl vor aduce respect și reverență, înzădar își va deșce de unicul scop împlinirea conștientă a oficiului sacerdotal: căci nici odată nu-și va împlini oficiul de preot dacă nu bagă samă de miseriile sociale, ce se petrec în juru-i. Creștinul necredințil moderne predică unele ca acestea, că nu există Dumnezeu, nu ordine supranaturală, nu viață de veci, nu răsplătă și pedepsă, că lumea s'a creat de sine sau în urma unor legi fixe, iar omul e animal. . . Iată cazul, încă destul de recent al profesorului universitar Pickler, care de pe catedră vesti ascultătorilor, că religia, patria, națiunea sînt utopie. Ast fel de pedeci se vor propaga de la universități la școlile medii, apoi prin orașe mai mici, până ce vor străbate și la urechile poporului. . . Și dacă ne gândim, că toate aceste atacuri se îndreptă în contra bisericii, consequenter în contra preoților — indiscutabil reese, că acești apostoli ai minciunii și necredințil, nu pot fi combătuți numai cu citațiunile din s. scriptură, cu dogme și decisiuni ecumenice, ci pentru ca să le putem descoperi falsitatea, trebuie să recurgem chiar la acele științe profane, de unde își scot ei argumentările. . .

De la preot să pretinde și să așteptă promovarea intereselor materialii a le poporului; cea ce nu va putea promova fără de a cunoșce diferitele legi interpretărilor, jurisprudența, medicina, economia rațională mai superioară; prin toate acestea de o parte va împedea poporul, ca nu cu crucerul din urmă să alerge la „domnul“ ori „măria-sa“, iar de altă parte va fi în curent de a înființa deosebite instituțiuni de promovare, ca reuniuni de consum, de temperanță, agricole, de asigurare contra focului sau a grindinei etc. Toate aceste înse pe cum am zis, se pot numai în urma unui studiu social profund și amănunțit.

„Buzele preotului vor păzi știința și legea vor cerea din gura lor.“ Preotul trebuie să studieze până la moarte — numai acela poate fi luptător bun în oștea lui Christos.

Pentru a mântui poporul nostru de criza morală și materială — cari mână în mână se apropie — să poftesce ca preoțimea noastră pe cât de virtuoasă trebuie să fie, pe atâtea de înțoducă în științele sacre ca și în cele profane. Cultura — nu cea modernă, ci cea cristalizată în jurul aceluși tezaur orbitor, care isvoresce din mezul științelor divine alătura de virtute — e arma preotului harnic. . .

Și dacă preoțimea noastră va fi înzestrată cu aceste arme spirituale, atunci nu avem să ne temem de nimic, căci armele grăitoare de adevăr nu se înving, ci înving. . .

Dar cu atâtea temerea noastră nu scade, căci rugina pare că începe a se lăți o leacă pe arma preotului nostru, chiar în momentul suprem.

Cel ce va recunoșce acest adevăr, bine va face, căci în același timp va trebui să urgisescă vitregimea timpului, care pe partea preotului nu și-a întins nici când mâna-i binefăcătoare. O activitate rodnică spirituală presupune condiția materială bună.

Când tinerul cleric al seminarului face întâiul pas în lume, se lovește deja de cea mai crudă realitate. Într'un moment i se spulberă toate visele și idealurile, ce le-a adus cu sine. Dar în clipa următoare se reclege și privind în juru-i, prima impresie, ce i-se impune e susținerea. Cu voie, fără voie, va pune la o parte dogma, înșul, biblia și morala — în linișcea vieții de la sat. În loc de aș delecta sufletul în arcașele pline de înțelepciune și frumusețe ale științil, va trebui să alerge zina întregă după hrana și îmbrăcăminte. Pe vremea această abia de i se permite vreme de un botez, o spovedanie a unui morbos. Dar să abstragem de la împrejurarea această — căci Iarna are vreme destulă, poate să studieze; aci înse ni se impune întrebarea, din ce să studieze, de unde să-și adune cunoștințele necesari? E în acea poziție materială, care să-i permită procurarea cărților necesare, a ziarelor de zi, a revistelor de polemie? E în poziția aceea, ca să potă corespunde tuturor acelor cerințe, pe cari le așteptă de la el de o potrivă biserica, națiunea, societatea, inteligența, ca de la un membru conducător? Urmăză susținerea poziției sociale, fără de care își periclităză auctoritatea? Din când în când ar trebui să mai călătorescă, căci în uniformitatea și simplitatea vieții de la sat foarte ușor poate să se rustifice. Iată tot atâtea căi și mijloce de perfecționare intelectuală, cari nu stau

acésta e de lipsă ispitirea în totă vremea și cu deosebire când mănă trupul Domnului, și bea sângele lui. Dacă cine va e nepregătit primește întru adevăr trupul Domnului, cuminecându-se, dar nu spre viață, ci spre oșindă. Așa învătă sfința Scriptură.

El: Așa. Dar pentru ce dac omenil prescuri, că Dumnezeu n'are lipsă de ele?

Eu: Vezi așa, acum ieși cu farba. Mi-se pare că nu sfința Scriptură te-a făcut „pocăit“ cum esei, ci ura față de preoți cărora cugeti că le dai în cinste.

Frate, Dumnezeu n'are lipsă de prescuri, dar scii bine, că n'are lipsă nici de noi și n'are lipsă nici de rugăciunile și pocăința noastră: avem înse noi lipsă de el. — Din sfința Scriptură scii, că afară de jertfa inimii înfrănte și umilite au mai fost în legea vechiă și alte jertfe sângeroșe și nesângeroșe. Scii, că jertfe au adus nu numai fiș poporului celui ales, ci și păgăniil, ce dovedesce, că în sufletul fie căruil om e sădită porunca de a jertfi unei ființe mai înalte, de la care atărna și fără de care nu poate fi. Porunca această Domnul Christos n'a șters-o din sufletul nostru. Adevărat, că cel ce aduce și se aduce jertfa e însuși Christos, dar zicend: „acésta să o faceți întru amintirea mea“ și după ce însuși zice, că trupul și sângele lui e jertfa legii nouă și această jertfa se întimplă în pâne și vin, trebuie să le defe cineva acelea. Si apoi, frate, nu e cea mai mare mângăiere pentru un creștin, când scie, că o nelnsemnată parte din rōdele ostenelelor sale binecuvintate de Dumnezeu se prefac în trupul și sângele Lui?

El: Pentru aceea nu trebuie să se ducă atâtea pâne.

Eu: Veți că tot mai mult își descoperi inima cu simțemintele ei.

E drept, că prefacerea se poate întimpla în cea mai mică părțică și ast fel pânea ar putea fi cât de micuță, după ce înse Domnul Christos pâne și vin a folosit, pâne și vin trebuie să se folosescă și acum. Acésta o și poruncesce biserica în urma învătăturil sfințel Scripturil, fără de a porunci și mărirea pânel. Că cineva duce pâne mai mare ori mai mică, mai bună ori mai rea, — să ține de conștiința lui, tocmai așa cum s'a întimplat cu jertfa lui Abel și Cain. Că preotul ia pânea, ce se duce la biserică, o face în înțelesul dreptului, dat de sfința Scriptură: cine slujesce altarului, de la altar să trăiescă.

El: Așa este, dar noi numai un păstor avem, pe Domnul. Ce preoți pot fi aceia, cari fac păcate, cari în căile Domnului nu umblă? Cum poate conduce un atare preot, care e orb, căci amindoi vor cădea în gropă și un preot păcătos cum poate ierta păcatele? Cum poate spēla, fiind însuși necurat?

Eu: E adevărat, că Christos a zis: „eu sum păstorul cel bun,“ dar adevărat e și aceea, că el a zis cătră ss. Apostoli, cumcă puterea ce l-a dat-o Tatăl, o dă lor; că lor le-a dat totă puterea: puterea de a lega și deslega, dreptul și puterea de a predica. Scii, cum că apostoliil au făcut diaconi, că în sfința Scriptură cetim: și chirotonindu-le lor preoți pe la biserică. Scii, că sfințul Paul zice lui Timoteu: „Nu fi nebagător de samă de darul, care este întru tine, care și-s'a dat fie prin punerea mânilor preoțiel.“ „Sfinți să fie preoții Dumnezeului sēu și să nu spurce numele Dumnezeului sēu.“ „Nu vē atingeți de unșii mei, și întru prorocil mei nu violențiți.“ „Preoții tēi Dōmne se vor îmbrăca întru dreptate“ și „buzele preotului vor păzi știința.“ Acestea încă trebuie să le credem și acestea dovedesc,

că sînt preoți și au fost, cari sînt de lipsă chiar și numai pentru conducere, ce nu poate lipsi nici în o casă, dar în societatea cea mare a lui Christos? Să vede din acestea, că preoți nu pot fi de cât aceia, cari au fost puși de ss. Apostoli și de următoril lor. De acolo, că nu sînt toți sfinți, că nu se îmbracă toți întru dreptate, că nu cercă legea, că nu predică, ori că cercă legea și predică, dar sînt păcătoși, un urmăz, că nu sînt preoți și că n'au putere, căci dōr scris este: „nici cel ce sēmănd, nici cel ce udă, este ceva, ci Dumnezeu, care dă crescerea.“ Sfințul Paul zice și aceea, că amar lui de nu va vesti. Nu se află loc în sfința Scriptură, după care un preot nevrednic, un preot păcătos n'ar putea lega și deslega, n'ar putea să predice, ci aflăm loc despre contrarul, anume: sfințul Paul zice, că să torturēză „ca nu cumva altora predicand însumi să mē fac nedēmn.“ Apoi să potă ca un judecător să fie hot, cu toate acestea judecățile lui să fie drepte. — Tōte acestea se află în sfința Scriptură?

El: Se află.

Eu: Așa dară e drēptă învătura noastră?

El: Drēptă.

Eu: Spune-mi frate, dacă sînt drepte cele ce ț-am zis, atunci pentru ce nu vē mărturisiti păcatele la preoți?

El: Pentru-că sfințul Iacob zice să ne mărturisim păcatele unul altuia.

Eu: E drept, dar aceea se înțelege așa, că poporul să-și mărturisescă păcatele acelora, cărora li-s'a dat putere să lege și să deslege, adecă preoților. Acésta o făcea și creștinil din vremea apostoliilor ce scim de acolo, că este scris, cumcă mulți veneau la apostoli mărturisind și vestind faptele sale.

El: Pentru ce nu se spovedesc omenil pe față?

inse așa ușor la dispoziția preotului nostru. Nu acestea de și le-ar îndestuli, ei de ar putea să răspundă aceluiași glas rugător care zilnic îi cere milă și ajutor pentru vre un bolnav, pentru vre un nenorocit. De ar putea atâta, ca să contribuie și dinșul cu un filer măcar la instituțiile noastre culturale, ca să îndreptă cătră dinșul ca la întăul sprijinitor al cauzelor mari culturale ori filantropice. . . Și peste toate aceste, de și-ar putea asigura existența zilei de mâne pentru sine, pentru ai săi.

Ceea ce e mai împede de cât lumina zilei trebuie să recunoșcem.

Și între ast fel de împrejurări i-se mai impută preotului nostru atâtea alte scăderi, ca și adunate la un loc îl nimicesc ca și cum nu ar mai exista în numărul celor vii.

Iată de unde provine — după convingerile espuse — faptul acela trist, dar adevărat, că preoțimea noastră nu dezvoltă aceea activitate spirituală, ce i se pretinde. Iată cauza, de ce o majoritate covârșitoare, afară de studiul teologiei, dacă îl mai cultivă încă — nu se ocupă cu nici o altă chestiune socială. . .

Preotul nostru, în urma poziției sale vitrege materiale, ore cum fără de voie, e răpit de grijele zilei de mâne, cartea îi pică din mâni și oftază căci ar fi fost vrednic de-o sorțe mai bună. Recunoșce însuși că a rămas departe, departe de cei alături colegi ai lui, ca și pe vremea studiilor gimnaziali vor fi fost cu mult îndărătul lui. . . Pe încetul îl cuprind un neinteres și o nepăsare față de tot ce-l încunjură, îi pere ori ce putere de însuflețire, ori ce tărie de a voi, iar neinteresul și nepăsarea sînt unele dintre cele mai fatale plăgi a

societății, căci fie cine care suferă de această slăbiciune, voiesce și dorește ca toți cei alături asemenea lui să nu se intereseze de nimic. Și dacă lumina zilei ne ar îngădui, am mai avea încă de spus și o altă natură de lucruri, ca și tot cu atâtea putere îl fac pe preot nelucrezător și nelucreț, . . . Fiecare care engetându-se o leacă, va afla cu grămada, după ce unele de aceste sa și publicat prin ziarele noastre.

Și destut atâtea, că simptomul bolii, ce se observă, e periculos și dacă nu se va preveni din vreme, vine în primejdie întregă societatea noastră. Iar „pentru că ai lăpădat știința, și ești te voi lăpăda pe tine, ca să nu preoțesci mie“ adaugă s. scriptură.

Seriöse îngrijiri trebuie deci să ne cuprindă, când punem întrebarea, ce e de făcut! Când rana o simțim pe trupul nostru ce e de făcut? Să ne vindecăm, căci câtă vreme vom negliza vindecarea, rana va tot progresa, mereu—mereu se va tot desvolta, până ce odată devine incurabilă.

Să fim încodată drepti! Dvoastră, prea iubiți cetitori, încă se judecați drept, când cetiți că „inevitabil se impune, îmbunătățirea materială a sortii preoților.“

Și dacă se impune? — pe cum de grav se impune, pe atât de problematică e rezolvarea. Căci dacă ar atirna de la noi de la luminații nostri Archirei, o de mult, de mult s'ar fi rezolvat. Dar atirna de la cauze ca și sînt peste voința noastră, peste a Archireilor chiar.

Nădejdea înse într'un viitor mai luminos, să nu ni-o perdem, căci dacă ne-om perde-o, atunci ne perdem cea din urmă mângăere și rămînem săraci—săraci, goi—goi, fără nimic.

Să lăsăm ca Dumnezeu să dicteze despre destinele celor creați de El și să sperăm.

Maș este un mijloc de oțelire, dar pretinde voință și voință.

Maș bine de un an, am urmărit cu atențiune, pe cât mi-a fost posibil de urmărit activitatea sinodelor noastre protopopesce și convingerile, ce mi-le am câștigat, bune-rele cum or fi, m'au îndestulit încâtva. Am esperiat înse, că forțe rar sa de loc vine înainte punctul, care ar trebui să prospereze știința clerului în special. Lipsesc aproape cu desăvîrșire conferințele și disertațiunile științifice, rapoțiile despre starea bibliotecilor tractuale, parochiale, precum și despre folosirea lor.

Ba am cetit deunăzi despre un tract, care cu ocaziunea sinodului de toamnă își exprimă părerea de rău, că așa puțin us se face de biblioteca tractuală.

Iată un singur tract, despre care am cetit atâtea, și nu me îndoiesc, că dacă a ajuns până aci, la anul vor lipsi ast fel de exprimări.

Ceea ce recomandă atât de obligator sinodul provincial I. nu se face. Recomandă că pentru câștigarea cunoștințelor necesare și perfecționarea în acele zi de zi, să se pună un pond deosebit pe înființarea de bibliotecă tractuale, parochiale. La locul lor ar fi fără îndoială și bibliotecile populare.

Și în câte tracturi avem noi bibliotecă bine organizate și în câte tracturi să face us de ele?

Iată unicul mijloc, ce ne rămâne pentru câștigarea cunoștințelor necesare și pentru perfecționarea în acele zi de zi. Numai voință ne trebuie aci, căci nu simțim

E: Pentru că mărturisirea publică nu e demândată în sfînta Scriptură și de mil de ori e mai aplicat omul să-și spună păcatele în taină de cât în audul tuturor.

Spune de la cine aveți putere și drept ca să iertați și să predicați?

El: Domnul ne-a chemat și ne-a luminat.

Un ascultător: Umblă ca țigăncile cu cărțile din casă în casă și turbură poporul.

E: Dacă Domnul v'ar fi chemat și luminat, atunci ați învăța ce El a învățat, nu ce vă place și n'ați face ca fariseii, pe ca și ast: i-a dojenit Christos. N'ați umbla din sat în sat cântând pe uliță și spunând omenilor, că nu mult mai este până ce numărul pocăitilor să umple, și de aceea să alerge în grabă în sinul lor, că cine rămâne afară va fi aruncat și din împărăția lui Dumnezeu și să defăimați pe preoți, ce sigur că o faceți, știind, că dacă veți bate păstorul se vor risipi oile.

F: Noi nu batjocorim pe nime nici nu amăgim și dacă cântăm, credem, că facem mai bine, de cât să olăluim și să suduim.

Un ascultător: Cu urechile mele am audat, când un „pocăit“ a zis: „ce credeți măi, că mâinile nespălate a popii vă pot spăla“?

E: Dacă întinși eniva o armă să facă bine, nu-l păcat; dar dacă i-o dai ca să ucidă, e păcat: așa și „pocăit“ dacă cântă pentru mărirea lui Dumnezeu fac bine, dar rău fac atunci, când cântă spre a aduna poporul și a-l îmbăta de învățătura cea greșită și a-l înfrica.

El: Noi nu înfricăm pe nimenea. Dar ori cum sîntem, dintre noi nu sînt în temniță.

Un ascultător: Da N. N. din S. Z. nu e judecat la robia deși e „pocăit.“ Apoi

din satul nostru, câți oameni au robit de când îți aduci tu aminte, deși n'au fost „pocăit“?

E: Ce crezi, că în societatea lui Christos numai oameni drepti pot fi?

El: Numai. „Cel ce se lăpădă de mine se lăpădă de cel ce m'a trimis pe mine“ și „din rodurile lor îi veți cunoșce,“ zice sfînta Scriptură.

E: Dacă ești privind la un singur unghiul al casei acesteia așa zice: casa aceasta are numai unghiul, ce-l ved, vei zice, că popa asta a nebunit. Așa și ești zic, că e nebun acela, care numai unele locuri din sfînta Scriptură le socotesce și nu toate. Nu se află în sfînta Scriptură: „Nu este Dumnezeu“?

El: Nebunul zice.

E: Nu numai aceea se află în sfînta Scriptură privitor la membrii societății lui Christos, ce zici Dta, ci și altele. Christos asemănă biserica cu un rocii, în care sînt și pesci buni și răi, adică oameni buni și păcătoși: cu un agru, în care crește grâu și polomidă. Afară de acestea nu-l drept, că Domnul Christos a avut 12 Apostoli și dintre ei a fost unul păcătos? Petru, care zicea, că își dă și viața pentru Domnul Christos, nu s'a lăpădat? N'a avut un tată 2 ficioși și unul a fost prăpădit, cu toate acestea tatăl său nu l'a lăpădat, ci și atunci când el se târa în noroiul păcatelor încă engeta la el și privea pe calea, pe care scia că s'a depărtat, că zice sfînta Scriptură, că de departe a vedut pe fiul său.

Acestea încă sînt în sfînta Scriptură și vedese, că toți sînt membrii societății lui Christos, ca și ai intrat în ea și n'au fost lăpădați și ca în aceea societate sînt și drepti și păcătoși.

Dumnezeu așteptă, ca și un tată, să fim toți buni, dar dacă iubirea unui părinte

trupesc nu-l lasă să-și lăpede îndată pruncul ce a greșit și-l trece zilnic cu vederea greșelele, cu atât mai virtos ne va lăpeda dragostea nemărginit mai mare a lui Dumnezeu. „care nu voesce mărtea păcătoșului, ci să se întorcă păcătoșul de pe calea s'a și să fie viu,“ ca e atât de milostiv în cât după Ps. 26 și atunci ne primește, când tatăl și mama noastră ne-au părăsit.

El: E drept. Dar pentru ce nu să întore păcătoșii de pe calea lor?

E: Să întore frate, dar și-am arătat, că și dreptul de 7 ori pică în zi, dar noi? Și n'ai recunoscut Dta, că deși te-ai „pocăit“ totuși păcătuiesc?

El: (tace).

E: Aud, că „pocăit“ nu cercetați biserica.

El: Nu.

E: Pentru ce?

El: Pentru că Domnul zice, că „spirit e Dumnezeu și cel ce se închină lui, să cade să se închine cu spiritul și adevărul“ și că „nici în Ierusalim, nici în muntele Samarițenilor este locul, unde să pōte ruga omul, ci pretutindenea, nelocuind el în biserică făcute de mâni omenești“ (Fapt. ap. 27. 24.)

E: Ce zici e drept, dar locul acela din sfînta Scriptură nu zice, că biserica n'ar fi de folos. Noi putem și sîntem dator să laudăm pe Dumnezeu în tot locul, dar scim din sfînta Scriptură și aceea, că Iacob mergînd la Laban, a zis că locul unde a durmit e casa lui Dumnezeu și pōrta cerului; David zice: „întra-voii în casa ta Dōmne, închina-mă-voii spre biserica ta cea sfîntă întru frica ta.“ Scim că Christos a cercetat biserica și a bătut cu sbicrul din biserica pe vîndători, zicîndu-le: „scris este: casa mea, casă de rugăciune este“ și că sfințenie se cuvine casei Domnului. Scim că la porunca lui Dumnezeu, Indei și-au făcut

greutatea provocării. Iar timp avem iarna de ajuns.

Numai voință! Și ce activitate frumoasă ar desfășura de odată, preoțimea noastră întregă!

Peste tot de la șefii tractului se așteaptă pildă și faptă. Cu atât mai virtos căci gustul de cetit cam lipsește.

Și ca să nu ne abatem de conciliul provincial I. în toate aceste teme și discursuri științifice să se aibă înaintea ochilor numai mărirea lui Dumnezeu, mântuirea sufletelor credincioșilor și binele bisericii peste tot. Dar pentru aceea, pot avea loc și teme de acele, care ce e drept aparțin celor temporali, după natura și conținutul lor contribuie indirect la mărirea bisericii.

Ce câmp vast! Ce activitate măreț!

Dacă ar învia, odată și gustul de cetit al confrăților, atunci fața preoțimei noastre s'ar schimba. . . Fără de veste ar peri neinteresul și nepăsarea, ce vrea să-o încătușeze, și trezindu-se de odată încunjurată de-o lumină orbitoare, ar simți în inimile ei insufletire, putere, curaj și voință. . .

Numai trebuie un curent electric, care să o sngdue, să o misce la viață, la adevăr. . . Inse preoțimea noastră e cu mult mai mândră, de cât altul să o trezească din amortala sufletescă. . . Sînt încă preoți, care se știu a se insufletii, care pot a voi, aceștia ne vor deștepta pe toți ceilalți. . .

Un apel călduros către preoțimea noastră fie glasul nostru.

Preoți! Plângerile și tînguirile ni-s îndreptățite și-au aflat resunet; inimile Archiereilor nostri sîngerază de bunăvoință, să fim tari, să fim mari!

Vom desprețui insinuările ce ni s'au fac prin ziare, și în potriva miseriei ce ne

cuprinde să dovedim lumii, că sîntem alinați, care dospesc și că noi sîntem izvorul, de unde pornește rîurile dreptății și principiilor religioase peste societate.

Preotul român în toate timpurile a fost o jertfă eruntă pe altarul bisericii și al națiunii, să fim și azi, dacă să cere. Partea luptătorilor lui Christos pe pămîntul acesta stă din persecuțiunii, suferinți și abnegațiune. — El, puternicul a toate a zis-o.

Să nu fim mic de suflet și de credință — dacă Dumnezeu va voi, trebuie să ni-se creeze și noue o parte mai bună, înse întâi de toate să ne aducem aminte, că sîntem preoți. Binele nostru privat trebuie sacrificat binelui public.

Pentru toate aceste jertfe, vom dobândi dobînda lumii de la Stăpînul preaputernic, căruia jertfim.

Să fim lumii lumină. Biserica e cetate nu în vale zidită ci pe munte, de unde vede pretutindenea, și e vădită de pretutindenea. Să luminăm cu lumina aceea, pe care o sngem din tesaurul nesecat al scrierilor divine și asemenea razelor soarelui, să luminăm chiar gunoii, fără ca noi să ne mîurjim.

E momentul suprem, ca în fața inimicului, ce ne amenință, să fim tari. . .

Cînd un glas din mormînt ne strigă deșteptăți-vă: Sus să avem inimile!

Petru S.

Ajutorul de stat în dieceza Lugojului.
Înaltul Minister de culte și instrucțiunea publică sub datul de 13 Decembre 1902 a asemnat, și zilele acestea a sosit la Veneratul Ordinariat de Lugoj, după informațiunile ce le avem suma de 38148 cor. ca ajutor de stat pe sama preoților pe anul

1902. Ast fel anul acesta a sosit acest ajutor cu mult mai curînd de cât în alți ani, cînd cam de regulă sosea numai în primăvara pentru anul trecut.

Împărțirea ajutorului s'a făcut întocmai după propunerea condiționată a Veneratului Ordinariat, anume, că dacă creditul bugetar n'ar fi permis a să acorde o sumă mai mare, atunci să se mențină suma din anul trecut, atât în general, cât și în particular. Iar la propunerea Veneratului Ordinariat s'au avut în vedere pe de o parte venitele stabilite la conscrierea de congrua, iar pe de o altă parte în general principiul stabilit deja în mod provizor de întregire a acelor venite la preoții sistematice la 1000 respective 1100 cor. unde nu a preoții pămînt; și la 600 cor. pentru preoții moralisti. Pe baza acestora sumele aplacitate singuraticilor variază între 36 cor. și întrun cas 1100 cor. Dintre toți preoții îndreptății și propuși de Ordinariat numai unul singur a ramas neîmpărțit, care alt cum are congrua deja stabilită de mai înainte în sumă de 950 cor.

Aplacitarea ajutorului s'a făcut fără de uici o altă observare.

Peste tot din preoțimea diecesană, aplicată în păstoria sufletelor, a primit ajutor de stat 126 de preoți, iar cei alții a deja venite congruale peste 600 și respective peste 1100 cor. Nu-i vorba că lipsurile preoților sînt încă multe și mari, dar pe lângă toate stăruințele Ordinariatului mai nuli nu s'a putut face.

Iar din toate acestea rezultă, că cestiunea ajutorului de stat și anul acesta și-a primit destul de bună rezoluțiune în dieceza Lugojului.

biserică. Acum după ce și acestea se află în sfînta Scriptură, după ce noi trebuie să urmăm pilda, ce ne-a dat-o Christos și după ce Domnul zice, că biserica e casă de rugăciune, datorință avem ca să ridicăm bisericii lui Dumnezeu, datorință avem să le cercetăm și datorință avem să ne rugăm nu numai acolo, ci în tot locul.

El: Așa este.

E: Nu numai atîta, dar știu, că într'un sat vecin „pocăiții” v'au făcut biserică. Pentru ce ați făcut-o? Știu, că Dta a cerut concesiune de la pretură, ca în casa Dta să vă adunați „pocăiții.” Ați casa Dta, în care să întimplă necuviosii și păcate, în care lucră, se ferbe, mîncă și dormi, e mai curată, e mai sfîntă, de cât biserica, unde merge poporul curat la haine și cred, că cei mai mulți curați și la suflet, ori cel puțin cu darul de a cere iertare de la Domnul și a-l lăuda și adora? Ori dora în biserică să cântă și să petrec alte lucruri, de cât cele ce sînt în sfînta Scriptură?

El: (nu răspunde.)

Un alt pocăit: Măne merg la biserică!

E: Fôrte bine.

El: Pentru ce nu cetese ômenii sfînta Scriptură, căci Pavel ap. scrie, cumcă „e de folos spre învățatură, spre mustrare, spre îndreptare, spre deprinderea, carea este întrun dreptate.” Iar Petru zice: „și avem preatere cuvîntul prorocesc, la care bine faceți uitându-vă ca la o lumină, ce strălucese în loc întunecos?”

E: Frate, biserica noastră nu oprește cetirea sfîntei Scripturi, dar poftesc, ca acela ce o cetese și tîlmăcesce, să o scie tîlmăci, căci dacă nu, fie care pătesce ca Dta, care de atîtea ori a tăcut în disputa această, ori a trebuit să recunoască, că ești pe cale greșită. Sfînta Scriptură e o știință adevărată și tocmai pentru aceea cine o cetese

și tîlmăcesce, nu e de ajuns să scie numai ceti, ci trebuie să scie fôrte mult, trebuie să cunoască nu numai litera, care omăra, ci și spiritul, care face viu.

Cunosc toate petrele?

El: Nu.

E: Așa dar pute s'ar întimpla, ca picându-ți în mîna o piatră scumpă, s'o arunci în tină ca pe un obiect fără nici un pret, deși te-ai uita la ea „ca la o lumină?”

El: S'ar putea întimpla.

E: Spune-mi, că sténa, care a călînzit pe magii de la răsărit, a fost minune, ori nu?

El: Nu știu.

E: Veți frate, dta care te tîni chemat și îndreptățit, să tîlmăcesci sfînta Scriptură, nici atîta nu știu! I-ți spun eu înse, că a fost minune, pentru că mersul ei n'a fost ca mersul celor alalte stele. Dta vede lucrul sara la răsărit, dimineța la sfînt și nu te minunezi, știind, că acela e cursul lui; magii înse pentru aceea aș pornit după sténa aceea, pentru că aș vădit, că n'are cursul celor alalte stele.

Dar cetirea sfîntei Scripturi nici n'a poruncit-o Domnul, ci El a poruncit apostolilor, să predice și să învețe, iar neamurilor le-a poruncit, să țina, ce ei le predică și tot Domnul zice: „cel ce vă ascultă pe voi, pe mine mă ascultă” și nu zice, că-l ascultă acela, care cetese sfînta Scriptură.

Apoi sfînta Scriptură nici n'o pot ceti toți, pentru că nu știu, George, care e „pocăit” și e de față, nu cetese sfînta Scriptura, pentru că nu știu; pentru aceea nu păcătuesce; păcătuesce înse, fiind că te ascultă pe Dta, care știu ceti, știu sfînta Scriptură de rost, de acolo scoti lucrurile, care îți plac și ved, că le-ai însemnat cu cerusa, știu litera, dar nu știu spiritul.

El: Dar cum vor ascuta ômenii, dacă nu li-se propovăduiesce? „cum vor crede în acela, pe care nu l'au audit? și cum vor audi fără de a li-se predica?”

E: Frate n'ai fost și Dta ca acela, care numai odată a fost la biserică, cînd preotul din cuvioase cauze n'a predicat, pentru aceea de câte ori era vorba despre preotul lor tot de una susținea, că nu predică nici cînd?

El: Eu am cercetat biserică fôrte regulat.

E: Frate să zicem, că preotul nu v'a predicat, ce nu cred, ôre pentru aceea învățătura bisericii noastre nu e bună, nu e dreptă? Dacă un preot vestese, își face datorința; amar înse lui de nu va vesti (II. Cor.), în cazul acesta are să-și leie pedepsă atît de la Dumnezeu, cât și de la mai marii săi, care știind despre neîmplinirea datorinței, nu numai l-l pedepsesc, ci în aceea vreme îl și silesc, să-și facă slujba.

El: (Tace.)

E: În primăvara anului acestuia am fost chemat în comuna Z. S. numai în cauza „pocăiților.” Era Dumineca. De la gara H. am călătorit până în Z. S. cu trăsura. Acolo servea predică și după sfînta slujbă vorbea cu poporul. Îi arăt calea strîmbă, pe care umbla „pocăiții.” El răspund și tac, La sfîrșit unul din ei, în a cărui suflet Dumnezeu scie, ce era, dar de pe fața lui am putut ceti numai mînie, zice că ce popă e acela (adecă eu), care în zi de Dumineca prinde caii la trăsura, la ce îl întreb cu cuvintele Învățătorului nostru: Este iertat Dumineca a face bine sau rău? Nu. Și dacă n'am păcătuit eu, mărind pe Dumnezeu, ôre am păcătuit atunci, cînd folosind trăsura, am lăsat, să tragă caii, scris este, că „tôtă suflarea să laude pe Domnul.” Lăudați pe Domnul toate animalele (Ps. 148).

Revistă politică.

Afaceri interne. Măiestatea Sa a primit abdicarea ministrului de război Krieghammer și a numit în locul său pe cavalerul de Pietreică, locuitorul șefului de la statul-maior. Are vârsta 61 ani.

În timpul din urmă să comenteze mult proiectata vizită a cancelarului rusesc, Lamsdorff. Visitei i-se atribuie o deosebită importanță, în vederea turburărilor din Balcani. Se crede, că Bulgariei i-se va da autorizație să facă ea ordine în Macedonia, după ce guvernul turcesc nu face nimic. La tot cazul evenimentele din Bulgaria și Macedonia numai pacifice nu se pot numi. Trimisul rusesc a plecat la Belgrad, unde e așteptat cu mult entuziasm, de aci la Sofia și apoi la Viena.

Noutăți.

Scrisori personale. Anunțăm cu multă bucurie iubitorilor noștri cetitori, că Rsmul Dr. Victor Szmigelski cau. mitrop. s'a reîntors săvâtos de la Sibiu și peste scurtă vreme își va reîncepe bogata sa activitate. — Dl Vasile Lohan, absolvent de teologie, a făcut în 16 crt. la universitatea din Budapesta, pensura de profesor cu succes foarte bun. — Dl Victor Mandea, a obținut la politehnica din B-pesta diploma din inginer.

Episcopul Aradului. „Telegraf. rom.” din 23 crt. publică în loc de frunte comunicatul ministrului de culte în care îl face cunoscut, că măiestatea Sa nu s'a îndurat a întâri alegerea vicarului Vasile Mangra, de episcop la Arad. În același timp Mitropolitul e recercat a face dispoziții pentru alegere nouă.

Din Archidieceasă. Nicolaș Togan, adm. protop. inter. al. tractului Sibiu, a fost numit protopop la caual. — Aron Mihuleț, adm. paroch în Șura-mică distr. Sibiu, a fost numit paroch. Valer Popescu, paroch în Dârgea, distr. Dârgea, a fost numit vice-protopop onorar.

Masa studenților. Constatăm cu mulțumire intrarea următoarelor sume: Vasile Ianza, pretor Petroșeni, 10 cor; Vasile Rus, preot Șeuha, colectat 10 cor; Nicolaș Secășan, Sinaș, colectat 7 cor; Petru Boțian, Dumbrava, colectat 3 cor; Ioan Mieu Șermășel, col. 3.60 cor; Alesiu Viciu Nirășteu, col. 15.48 cor; Ioan Deac, Rogia-de-secaș, col. 5.90 cor; Dr. Ștefan Pop, Arad, col. 43 cor; George Simu, Ibașfalău, col. 8.60 cor; Valer Pop, Cluș-Mănăstur, col. 10 cor.

„Gazeta” probabil va avea proces de presă. Dl T. H. Pop a înaintat recurs în afacerea urmării articolelor din nr. 192 și 193 recursul a fost respins, cu notificarea, că acele au fost transpuse procuraturii.

Michail Andreica, bătrânul tribun și prefect a repansat la 15 crt. în vîrstă de 75 ani. Andreica s'a distins în anul revoluțiunii, ca un comandat foarte curajos, el a fost ales de prefect în locul lui Burean.

Constituire. Soc. acad. „Carmen Sylva,” din Graz, anunță, că comitetul pentru anul administrativ 1902-1903, s'a constituit în ședința generală din 6 Decembrie st. n. a. c. în următorul mod: Președinte; Epaminonda Bocancea, cand. jur. Secretar și bibliotecar: Dumitru Popescu, cand. jur. Casier: Octavian Racotjan, cand. med.

Convocare. Adunarea cercuală a departementului Aiud, aparținător reuniunii învêt. gr. cat. din archidieceasă de Alba-Iulia și Făgăraș, prin această se convocă în Beldiș pentru a 3-ia zi de Crăciun 9 Ianuar. n. 1903 dimineața la 9 ore. La finea ședinței va fi masă comună, doritorii de a participa sint rugați a să însinua Dnui Iosif Rașiu învêt. în Beldiș p. n. Tövis până în

5 Ianuar. n. 1903. — Coverta 80 cr. Teiuș, la 17 Decembrie n. 1902. Corneliu Crișan, președinte.

Cărți postale ilustrate, foarte potrivite pentru felicitări de Crăciun și anul nou, a dat librăria Ciurcu din Brașov. Textul românesc al felicitărilor e în versuri. Se vind 10 bucăți cu 60 bani.

De la postă. În vederea aglomerării agendelor la oficiile postale acum în prējma sērbătorilor crăciunului, direcțiunea poștală din Cluș apelează la public, ca pentru înlesnirea spedării și inmanării punctuoase a pachetelor să țină samă de următoarele: la pachete să întrebuinteze iădițe de lemn, ori corfe de unele destinate anume spre acest scop, iar pachetele învélite în pânză, ori în hârtie tare de pachetat, să le lege bine cu sfōră, înfășurată de mai multe ori în jurul pachetului și la îmbinături sigilată cu cēră și cu sigil gravat. Adresele să se scrie exact (numele poziția socială și locui), avînd a se indica și comitatul și — unde nu este postă în loc — posta ultimă. E de dorit, ca în partea de asupra a locului unde e scrisă adresa să se indice și numele și locuința trimițătorului. Adresa să se scrie pe însuși învêlișul, ori dacă acesta nu se pōte, atunci pe o tăbliță de lemn, de pele, ori de hârtie grōsă, care apoi să fie legată bine de pachet. Adresele scrise pe hârtie trebue lipite pe pachet în întregă estensiunea și legate și cu sfōră. E foarte de dorit, ca în pachet să fie pusă o țiduliță cu adresa și cele alalte indicațiuni necesare, pentru ca în cas, că adresa de pe pachet s'ar perde, ori șterge, pachetul totuși, să pōtă fi spedat și inmanat pe baza indicațiunilor din interiorul sēu. Conținutul pachetelor și cnavitatea trebues indicare și pe biletul de spedițiune (szállítólevél) și pe scrisōrea cu adresa. Pentru urmăriile provenite din pachetări necorēspundētōre, ori din adresare defectuoasă, posta nu ia asupra și nici o rēspundere.

Privitor la această Dta ce zici?

El: N'ai păcătuit.

Eū: Ce cređi despre mama lui Christos? A fost ea vergură înainte de nascere și după nascere vergură a rămas?

El: Da a fost vergură atât înainte, cât și după nascere.

Eū: Veđi frate, atâtea credințe și mai bine zis necredințe aveți, căți sînteți: cei din Z. S. ziceau, că am păcătuit călătorind cu trăsura. Dta zici contrarul; „pocăiții” din G. porceziud de acolo, că în sînta Scriptură să amintese frații Domnului, ziceau în o vreme, că preasfînta maică a Domnului n'a rămas vergură; Dta răspunđi: da. Am fost și în G. și la rugarea poporului scandalizat de învătătura „pocăiților” am vorbit despre adevărul privitor la verguria maicei Domnului. M'au ascultat și „pocăiții” și m'au și rēsplătit. Am luat de la ei cea mai frumoasă și mai prețuită rēsplătă în viață: recunoscerea din partea lor, că Maria, mama lui Dumnezeu, a fost vergură înainte și vergură a rămas după nascere, ce ei au mărturisit sub cerul liber, în fața întregului popor: bărbați și femei și a pruncilor mici, cari erau pe brațele mamelor lor.

Pentru ce nu vă înmormîntați morții cu preoți?

El: Pentru că dacă mortul a murit împecat cu Dumnezeu n'are lipsă de preot, ori dōr preotul va putea șterge fără de legile și păcatele celui mort în păcate?

Eū: Dacă așa este, cum zici, atunci pentru ce, murind un „pocăit,” vă stringeți la el, cântați, predicați și vă rugați? Ori dōr nu vă rugați, ca să batjocoriți preoțimea lui Christos? — Frate, rugăciunea omenilor pōte să mijlocēscă grația de la domnitor pentru unul, care e judecat la spānzurătōre, ore de la Dumnezeu, care e prea milostiv, să nu pōtă? Dacă acesta nu vrei s'o cređi, cetesece în sînta Scriptură, care zice, că e gānd bun și sfînt „a se ruga pentru cei morți

ca să se mântuiescă de păcat (II, Mac.)!

El: (Nu rēspunde).

Eū: Pentru ce nu Vē faceți cruce și pentru ce v'ați aruncat icōnele din casă?

El: Noi purtăm crucea Domnului în inimile noastre. Noi nu ne închinăm tipurilor cioplite, ce e păcat și afară de Dumnezeu pe altul nu-l scim.

Eū: Uită frate, vremea e tārzie și deși la rugarea fratelui preot, mîne voi predica în biserică chiar despre încrurile acestea, totuși în căte va cuvinte i-ți spun, că părerea pocăiților despre acestea e de tot greșită:

N'ai auzit Dta nici cānd, că creștinii nu se închină la lemnul, metalul, ori hārtia, din care e făcută crucea, ori icōnele, ci din contră biserică a învătăt și învătă, că noi avem, să ne închinăm, veđind crucea aceluia, care a murit pe lemnul crucei și să cinstim icōnele, nu pentru materie, ci pentru acela, care e reprezentat prin icōnă.

At avut Dta o mamă bună, care te-a iubit, s'a rugat pentru Dta, a muncit și și-ar fi jefrit totul, chiar și viața pentru fericirea Dtale și ți-a rămas de la ea chipul ei. Ore chipul acela îl batjocoresci, îl arunci în tină? Nu, ci din contră, dacă ești recunoscător, îl păstrezi și de căte ori îl privești tot de una i-ți aduci aminte de binefacerile ei și-i dorești fericire. Icōnele ne presintă pe aceia, cari s'au destins între toți creștinii prin viața lor și cari ca frați buni și după mōrte se rōgă pentru noi. Pe acestia privind-i în icōnă îl onorăm așa, că ne dăm stîlînța, ca să trăim și noi ca ei și-i rugăm, nu ca să ne ajute ei, ci ca să se rōge lui Dumnezeu pentru noi, lui Dumnezeu de la care vine tot binele.

E bine și datorii sîntem, să purtăm crucea lui Isus în inimile noastre, aceea înse nu se vede. Dacă privește la dta, nu sciu, ce simți, ce cređi. Dacă cineva, care nu vă scie, ar fi de față în o casă, unde vă rugați

și ar vedea cum intrând nu ziceți nimic ci vă puneți în genunchi și după puțină vreme vă sculați și sarutați pe ceilalți, n'ar scii, că ce cult faceți; dar dacă vede pe un creștin, că-și face cruce, scie îndată, că acela mărturisește pe Christos și taina s. Treimi. Cine se lapăda de Christos și acesta se va lapăda de el.

Moise a învătăt pe Judei, să se închine idolilor?

El: Nu.

Eū: Șerpele de aramă, ce l'a înălțat în deșert, n'a fost idol?

El: Nu.

Eū: Pe cum acela n'a fost idol, dar cei mușcați de șerpi veninoși se vindeau, privind-i; tocmai așa crucea nu e idol, și cum am zis nici nu ne închinăm la, ci privind'o adorăm pe Christos; privind'o ne aducem aminte să nu suduim, să nu ne îmbărăm, să nu ne māniem, căci prin tōte vātāmăm pe acela, care pentru mātuirea noastră a suferit batjocuri, sete, sbiciuiri.

După tōte acestea cređi în învătătura bisericii noastre?

El: Cred.

Eū: Recunosc, că ai greșit atunci, cānd te-ai botezat de nou?

El: Nu.

Eū: Veđeți iubitorilor, drept are s. Pavel cānd scrie: de omul eretic după nna și a dōua muștrare te feresce, sciind cumcā unul ca acesta e îndērēnic și necătos, fiind singur prin sine condamnat. Nu le cercetați adunările. Māne vom pune baza la o societate creștină pe baza învătăturai bisericii noastre, a cărei membri nu vor sudui, nu se vor îmbēta, vor face bine, se vor îngriji de casa Domnului și vor învēta cāntările bisericesci. — Dar dtaie îți zic: „Rēă imi pare de tine, fratele meu Jonatan.” (I. Imp. 1. 26.)

M-se.

PARTE SCIINȚIFICĂ-LITERARĂ.

Alesandru Papiu Ilarian.

(27 Sept. 1828—23 Oct. 1877.)

(Continuare.)

După terminarea celor două volume din „Istoria Românilor“, Papiu dimpreună cu Iosif Hodoșiu și cu Simeon Bărnuțiu pleacă în 1852 în Italia, nu intru cât erau cuprinși toți trei de dorul nestins pentru țara aceea, din care scia el, că „națiunea românească are cartea sa de Baptist, cunoscută lumii întregi cu numele de columna lui Traian,“ cum crede George Barițiu,¹⁾ ei mai ales pentru că, din cauze politice, în Viena nu mai erau în siguranță.

Cu deosebire era critică situațiunea lui Papiu. Insuși spuse rudelor sale, că după dechiarațiunea sa când cu distincțiunea împăratăscă, era luat la ochi și scris în „cartea neagră“. El înse nu sciea, că e urmărit în toți pașii săi, până când în 1852 un cunoscut bun în taină îi atrase atențiunea asupra primejdiei, ce-l aștepta atât pe el, cât și pe cei alături doi soți ai săi. În urma acestei situațiuni, el cu soții săi părăsesce în ascuns Viena, și numai ast fel pot evita „sabia lui Damocle“.²⁾

Papiu așa dară, dimpreună cu bunii săi amici Hodoșiu și Bărnuțiu, trece în Italia cea frumoasă, cea pururea senină, între frați de aceeași vită, și se înscrie la facultatea iuridică de la universitatea din Padua — nu Pavia cum greșit se poate ceti ici—colo — și în timp de doi ani își însușese până la perfecție nu numai limba italiană scrisă, adică limba literară, ci face studii și asupra dialectelor populare. În același timp se aprofundeză și în științele iuridice, și se adapă și din apele cristaline ale clasicității antice.³⁾

Aci în fine după studii serioase și îndelungate, cu ajutorul cunoștințelor sale iuridice, câștigate la facultatea de drepturi din Clușiu, și cu cele de la universitatea din Viena și Padua, în anul 1854 depune rigoroasele prescrie și în 10 Ianuarie, promovat la rangul academic de „doctōr juris“, și în aceeași zi cu vărul său Iosif Hodoșiu, primesc diploma de doctor în drepturi.

Papiu și între frații săi Italiani era plăcut și stimat de toți. O putem dovedi acesta cu înseși literele epigramatice date de către acestia lui Papiu și vărului său Hodoșiu, cu ocaziunea promovării lor în drepturi și a despărțirii lor din Padua.

În aceste litere de un conținut atât de nobil și atât de caracteristice nu numai pentru frații noștri din Italia, ci și pentru tinerii nostri, „amicii întristați“ pentru depărtarea acestora din Padua, „în ziua laurilor legali“ (adică a promovării meritare), doresc Transilvănenilor Alesandru Papiu și Iosif Hodoșiu, „cari se disting mult prin nobleța spiritului și prin amplitudinea învățătorei lor“, ca amintirea lor să rămână între ei (Între Italiani) plăcută și ilustră și ca patria să-i primescă și să-l onoreze ca pe niște fii demni ai săi.⁴⁾

¹⁾ „Observatoriul“ din 1880. Nr. 97. pag. 390.
²⁾ Comunicat de prof. Alesiu Viciu, soțul unei strănepote de soră a lui Papiu.

³⁾ „Observatoriul“ din 1880 Nr. 97. pag. 390.

Acum se naște întrebarea, că din ce s'a susținut el în timpul studiilor sale la universitatea din Viena și Padua, după ce în anul de tristă aducere aminte 1849 remase orfan de tată, iar mamă-sa perdu totă averea, așa că se putea zice despre ea, că a fost o prentesă văduvă „lipsită și seracă“.

În punctul acesta slutem în măsură a clarifica împrejurările sale materiale pe baza următoarelor.

Mai întâiu amintim la acest loc competența sa de salar pe câtă vreme a funcționat ca inspector la comisariatul cesaro-regesc al cercului Blășiu.

Diregătoria de inspector al cercului Blășiu Papiu a purtat-o conscientios și cu demnitate aprăpe un an întreg, „din toate puterile străduindu-se — cum zice însuși în scrisoarea de dimisiune — ca în faptă să se arete credincios guvernului, iară trebuințele poporului să se subordineze după sfera activității sale încă să le mulțămescă.“⁵⁾

Pentru aceea, cu ocaziunea dimisiunii, Papiu se declară, că la competența sa de salar, care n'a primit-o de la stat pentru serviciul său public mai de un an — pe cum nici cei alături inspectori — în ziua dimisiunii „și el încă își rezervă dreptul.“⁶⁾

Având drept la această leafă, în consecință s'a și făcut demersurile de lipsă, ca Papiu să primescă de la perceptoratul din Blășiu, o remunerație pentru serviciile sale, pe cum apare din documentele ce le avem la dispoziție.⁷⁾

Înse remunerația liquidată lui Papiu în baza acestor demersuri oficiose, este atât de mică, în cât numai cu un fel de genă o putem înregistra aci, dar totuși o facem, ca să se vadă și din acesta, cum scia guvernul austriac de atunci răsplăti serviciile merituose ale unui tiner Român distins, pus în oficial său, și o spunem, că în total a primit o remunerație bagatelă până la ridicol, în sumă de 65 fl. și 33¼ cr., și acesta încă numai în anul 1852.⁸⁾

Prin urmare cu această ridicolă remunerațiune primită de la guvern pentru serviciile sale de inspector aprăpe timp de un an, Papiu nu mult s'a ajutat în susținerea sa la studii într'un oraș atât de scump, cum era Viena.

Trebuia deci să aibă și alte ajutore. Și de fapt spun rudeniile sale, că în tot timpul, cât a stat în străinătate la studiile universitare, Papiu „s'a bucurat de ajutore private.“⁹⁾ În special a fost ajutat atât el, cât și vărul său Iosif Hodoșiu, în timpul studiilor, de către protopopul Roșiei-Montane,

¹⁾ Textul original italian: Ad Alesandro Papiu e Giuseppe Hodosiu Transilvani, cui la nobiltà dello spirito e l'ampiezza delle dottrine sommanente distinguono, in questo di faustissimo dell' alloro legale affinché la ricordanza di essi resti fra noi cara ed illustre e la patria li accolga e li onori quali degni suoi figli. Gli amici sconfortati della partenza votano. Padova, nel gennajo 1854. — Păstrat la soru-sa Carolina.

²⁾ Vezi Scrisoarea sa de dimisiune de dno Blășiu, 18 Oct. 1849. — Păstrată în Bibl. Acad. Rom.

³⁾ Vezi aceeași Scrisoară a lui Papiu.

⁴⁾ Vezi Scripta Comisariatului ces.-reg. a cercului Blășiu către Papiu, de dno 28 Febr. 1850. — Scripta Off. district. ces.-reg. a Cetății-de-baltă către Căpitanatul orașului Viena, de dno 2 Febr. 1852, și Scripta aceluiași oficiu către același căpitanat, de dno 17 Febr. 1852. — Păstrate în Bibl. Acad. Rom.

⁵⁾ Vezi Scriptele mai sus citate ale off. district. de la Cetatea-de-baltă.

Simeon Balint,¹⁾ și acesta bărbat de însemnătate istorică, a cărui fată (Ana) mai târziu, la 1857, Iosif Hodoșiu a și luat-o în căsătorie.

Apoi a mai câștigat și cu cele două volume din „Istoria Românilor“, și încă, pe cum se vede, avu un câștig destul de frumos, căci ajunge să contribuie chiar și pentru scopuri publice.

Dar mai ales a fost ajutat de munificența Blășului, care a crescut sute și sute de tineri harnici și inteligenți pe la diferitele școle înalte din patrie și străinătate.

E cert, adică faptul acesta: Papiu, avu stipendiul din Blăș în timpul, cât a stat la universitatea din Viena, și e foarte probabil, că acest stipendiul l'a avut și pe timpul petrecut la universitatea din Padua. Atât aserțiunea noastră categorică, cât și probabilitatea acum emisă, se întărește de o potrivă prin scrisoarea profesorului Ioan Faur, de dno Blășiu 24 Ianuarie 1853, către preotul din Budiu, Vasile Pop, cumnat lui Papiu, carea drept argument la cele mai sus afirmate, o publicăm și noi în totă întregime ea, pe cum urmază:

„Onorate Domnule! Aci îți trimit 30 Rb. m. c. din banii cei adunați din Istoria cumnatu-to și a amicului meu A. Papiu, care și-a fost promis pentru un scop public. Acești bani mi l-a dat spre a și-i trimite Dumnitale Onor. Domn Rect. Nic. Manu, în urma epistolei de la Alesandru a s'eră sosite. — Cu asta postă a trimis mai multor privați, și însuși Episcopului o epistolă, în care *respunde la unele dificultăți în cauza strămutării stipendiului la Padua*, cari să scii — fără de a le împărțesi cuiva — că în absența Episcopului Maria Sa Papfalvi, le-au fost făcute-le. *Credem, că vor căde, și va căpeta stipendiul și în Padua*; altramente e s'enătos, — noi încă ne aflăm bine și vă poftim s'erbători fericite.“²⁾

Ce alta urmază din epistola profesorului Faur din Blășiu, de cât ceea ce am zis mai sus, că Papiu nu numai la universitatea din Viena s'a bucurat de stipendiul de la Blășiu, ci acel stipendiul l'a putut avea și în Padua.

Cât de mare a fost lusa acest stipendiul și din ce fundațiune? aceea nu se scie. Dar nici nu împorță. Singurul lucru ce ne-a interesat la acest loc, a fost să lămurim cestiunea împrejurărilor materiale, cari l-au făcut posibilă rămânerea timp de 4 ani în Viena, respective în Padua, unde și-a câștigat celea mai solide cunoștințe de drept, pentru a pute lupta cu izbândă pentru drepturile neamului său, și titlul academic, pentru a pute pași pe cele mai alese cariere publice în viața de stat a celor două principate românești.

Și vrut-am, să accentuăm acesta împrejurare cu atât mai v'ertos, căci la pregătirea științifică mai înaltă a lui Papiu și Blășiu încă a concurs prin stipendiul, ce i-l'a dat.

(Va urma.)

Prof. Dr. Ioan Rațiu.

¹⁾ Vezi Comunicatul profesorului Alesiu Viciu în „Unirea“ din 1900 Nr. 38.

²⁾ Comunicat de soru-sa Carolina.

³⁾ Publ. de prof. Alesiu Viciu în „Unirea“ din 1900 Nr. 38.